

747.

**ROZPORZĄDZENIE
PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ**

z dnia 7 października 1932 r.

o służbie wojskowej podoficerów i szeregowców.

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i art. 1 lit. a) ustawy z dnia 17 marca 1932 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania roz-

porządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 22, poz. 165) postanawiam co następuje:

Rozdział I.

Postanowienia ogólne.

Art. 1. Wojsko narodowe, siła zbrojna Państwa, będąca ochroną i ostoją niepodległości i wolności Rzeczypospolitej, będzie po wsze czasy podlegać opiece Narodu.

Art. 2. Żołnierz jest obywatelem, na którym spoczywa szczególny obowiązek bronięcia Ojczyzny i gotowości każdej chwili oddania życia w jej obronie.

W szczególności winien on służyć za wzór miłości Ojczyzny i honoru, pełnić zawsze wiernie i uczciwie służbę narodową, być dbałym, sprawiedliwym dowódcą, opiekunem i wychowawcą podwładnych żołnierzy, posłusznym i oddanym podwładnym, szczerym i doskonałym kolegą, oraz życzliwym współobywatelem całej ludności, której praca i patriotyzm są warunkiem siły wojska.

Art. 3. Żołnierzem staje się każdy, kto został przyjęty do wojska w myśl ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym, z chwilą zaliczenia do stanu faktycznego jednej z formacji wojskowych, na podstawie powołania do obowiązkowej służby czynnej.

Przyjęci do wojska w myśl ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym, a niepowołani do obowiązkowej służby czynnej, stają się żołnierzami z chwilą zaliczenia ich do rezerwy.

Poborowi, którzy przy poborze uzyskali kategorię C. lub D. zdolności fizycznej do służby wojskowej, stają się żołnierzami z chwilą zaliczenia ich do pospolitego ruszenia.

Kandydaci do szkół kształcących na oficerów zawodowych, którzy przed przyjęciem do tych szkół nie stali się żołnierzami na zasadzie ustępów 1 lub 2, stają się żołnierzami z chwilą zaliczenia ich do stanu faktycznego szkoły.

Art. 4. Każdy żołnierz składa przysięgę wojskową. Brzmienie przysięgi jest następujące:

a) dla chrześcijan wszystkich wyznań:

„Przysięgam Panu Bogu Wszchemogącemu w Trójcy Świętej Jedynemu być wiernym Ojczyźnie mej, Rzeczypospolitej Polskiej, chorągwi wojskowych nigdy nie odstąpić, stać na straży Konstytucji i honoru żołnierza polskiego, prawu i Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej być uległym, rozkazy dowódców i przełożonych wiernie wykonywać, tajemnic wojskowych strzec, za sprawę Ojczyzny mej walczyć do ostatniego tchu w piersiach i wogóle tak postępować, abym mógł żyć i umierać jak prawy żołnierz polski. Tak mi dopomóż Bóg i Święta Syna Jego Męka. Amen”.

b) dla niechrześcijan prócz mahometan:

„Przysięgam Bogu Wszchemogącemu być wiernym Ojczyźnie mej, Rzeczypospolitej Polskiej, chorągwi wojskowych nigdy nie odstąpić, stać na straży Konstytucji i honoru żołnierza polskiego, prawu i Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej być uległym, rozkazy dowódców i przełożonych wiernie wykonywać, tajemnic wojskowych strzec, za sprawę Ojczyzny mej walczyć do ostatniego tchu w piersiach i wogóle tak postępować, abym mógł żyć i umierać jak prawy żołnierz polski. Tak mi dopomóż Bóg. Amen”.

c) dla mahometan:

„Przysięgam Panu Bogu Jedynemu być wiernym Ojczyźnie mej, Rzeczypospolitej Polskiej, chorągwi wojskowych nigdy nie

odstąpić, stać na straży Konstytucji i honoru żołnierza polskiego, prawu i Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej być uległym, rozkazy dowódców i przełożonych wiernie wykonywać, tajemnic wojskowych strzec, za sprawę Ojczyzny mej walczyć do ostatniego tchu w piersiach i wogóle tak postępować, abym mógł żyć i umierać jak prawy żołnierz polski. Bereetjum Mine Allachivy veresulini illeclezine a hetdetum minel ma-siurkine Billagi, Wałłagi, Tałłagi. Amin”.

Art. 5. Żołnierze, pozostający w stosunku pokrewieństwa do 4 stopnia lub powinowactwa do 2 stopnia włącznie, zstępni i wstępni, nie mogą równocześnie pełnić funkcji o charakterze gospodarczym i kasowym w tej samej formacji (zakładzie, urzędzie wojskowym), ani też pełnić równocześnie funkcji o wyższym charakterze w formacjach (zakładach, urzędach wojskowych), które są sobie bezpośrednio podporządkowane pod względem gospodarczym lub kasowym.

Art. 6. Żołnierze dzielą się na:

- a) wykonujących powszechny obowiązek wojskowy, do których należą:
 - 1) poborowi i ochotnicy, pełniący obowiązkową służbę czynną;
 - 2) obowiązani do służby w rezerwie;
 - 3) obowiązani do służby w pospolitem ruszeniu;
- b) pełniący służbę wojskową na mocy dobrowolnego zobowiązania się, do których należą:
 - 1) nadterminowi;
 - 2) podoficerowie zawodowi;
 - 3) podchorążowie (uczniowie szkół kształcących na oficerów zawodowych);
- c) pełniący służbę wojskową na podstawie nominacji, do których należą oficerowie.

Art. 7. Podział żołnierzy według rodzajów wojska ustala rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

Rozdział II.

O stopniach wojskowych, ich nadawaniu (awansowaniu) i utracie.

Art. 8. Każdy żołnierz posiada stopień wojskowy.

Art. 9. Ze względu na stopień wojskowy żołnierze dzielą się na:

- a) oficerów,
- b) podoficerów,
- c) szeregowców.

Art. 10. Ustanawia się następujące stopnie wojskowe szeregowców i podoficerów, oraz kolejność w ich nadawaniu:

- a) szeregowcy:
 - 1) szeregowiec,
 - 2) starszy szeregowiec;

b) podoficerowie:

- 1) kapral,
- 2) plutonowy,
- 3) sierżant,
- 4) starszy sierżant,
- 5) chorąży.

Upoważnia się Ministra Spraw Wojskowych do określania również innych nazw stopni wojskowych, zależnie od potrzeby.

Art. 11. Stopień wojskowy stanowi podstawę:

- a) subordynacji wojskowej w zakresie, ustalonym szczegółnymi przepisami;
- b) służby wojskowej (funkcji), właściwej dla danego stopnia wojskowego, a określonej w regulaminach, instrukcjach i rozkazach Ministra Spraw Wojskowych;
- c) specjalnych oznak, określonych w przepisach o umundurowaniu wojska;
- d) awansowania na wyższy stopień wojskowy w kolejności stopni, ustalonej w art. 10;
- e) uposażenia lub żołdu, związanego ze stopniem wojskowym, jeżeli jest on rzeczywistym, w wysokości, określonej szczegółnymi przepisami;
- f) innych uprawnień lub obowiązków, wynikających z przepisów lub rozkazów.

Art. 12. Niezależnie od stopni wojskowych, określonych w niniejszym rozporządzeniu, istnieją szczególne tytuły, związane z wykonywaniem służby wojskowej, ustalane przez Ministra Spraw Wojskowych, który również określa nabycie i utratę tych tytułów.

Art. 13. Najniższy stopień wojskowy szeregowca otrzymuje żołnierz bez szczególnego nadania z chwilą zaliczenia go do stanu faktycznego jednej z formacji wojskowych, a jeśli nie pełnił służby wojskowej, z chwilą zaliczenia go do rezerwy lub pospolitego ruszenia (art. 3).

Każdy żołnierz może osiągnąć najwyższy stopień wojskowy, jeżeli odpowiada warunkom, przepisany dla danego stopnia.

Art. 14. Nadanie wyższego stopnia wojskowego może nastąpić tylko w drodze awansu.

Awansowanie do stopnia chorążego włącznie następuje, zarówno w czasie pokoju jak i w czasie wojny, o jeden stopień.

Art. 15. Podoficer i starszy szeregowiec może awansować na wyższy stopień rzeczywisty lub tytularny.

Podoficer posiadający stopień tytularny pełni zasadniczo służbę podoficera posiadanego stopnia tytularnego, — a w braku wolnego etatu, służbę właściwą dla jego stopnia rzeczywistego.

Art. 16. Warunki awansu na wyższy stopień rzeczywisty są następujące:

- a) wykazanie się wykształceniem ogólnym, którego zakres określa Minister Spraw Woj-

skowych, w zależności od stopnia, na który ma nastąpić awans;

- b) posiadanie odpowiednich kwalifikacyj moralnych i służbowych;
- c) przesłużenie w posiadanym stopniu okresu czasu, przewidzianego w niniejszym rozporządzeniu;
- d) odbycie odpowiedniego wykształcenia wojskowego i fachowego lub odbycie praktyki, określanych przez Ministra Spraw Wojskowych, w zależności od stopnia, na który ma nastąpić awans, funkcji, rodzaju wojska, oraz charakteru służby;
- e) wakans w etacie dla danego stopnia.

Art. 17. Warunki awansu w czasie wojny, lub uzupełnienia wojska gdy bezpieczeństwo Państwa tego wymaga, określa Prezydent Rzeczypospolitej w drodze rozporządzenia.

Art. 18. Niezależnie od warunków, przewidzianych w art. 16, podoficer lub szeregowiec może awansować na następny wyższy stopień rzeczywisty za czyn wyjątkowego męstwa na polu bitwy.

Art. 19. W razie śmierci podoficera lub szeregowca wskutek przyczyn związanych ze służbą wojskową, w przypadkach, w których stwierdzono jego wyjątkowe zasługi, może on być mianowany po śmierci podporucznikiem.

Art. 20. Warunki awansu na wyższy stopień tytularny są te same, co na wyższy stopień rzeczywisty, z tą zmianą, iż warunek wakansu w etacie dla danego stopnia (lit. e) art. 16) nie ma zastosowania przy awansach tytularnych.

Art. 21. Na stopień starszego szeregowca mogą awansować:

- a) szeregowcy, którzy ukończyli szkołę podoficerską ogólną lub danego rodzaju wojska — nie wcześniej niż w 1 miesiąc po rozpoczęciu obowiązkowej służby czynnej;
- b) inni szeregowcy po przesłużeniu w stopniu szeregowca co najmniej 4 miesięcy.

Bez względu na czas przesłużony w wojsku oraz warunki awansowe, przewidziane w art. 16, mogą awansować na stopień starszego szeregowca ci szeregowcy, którzy z narażeniem osobistego bezpieczeństwa dokonali czynu męstwa, jeżeli posiadają kwalifikacje moralne i służbowe bez zarzutu.

Art. 22. Na stopień kaprała mogą awansować starsi szeregowcy najwcześniej w ostatnim miesiącu obowiązkowej służby czynnej.

Postanowienie to nie dotyczy starszych szeregowców:

- a) posiadających ukończoną z wynikiem pozytywnym szkołę podoficerską ogólną lub danego rodzaju wojska, lub
- b) wykazujących się wystarczającym świadectwem z odbytego przysposobienia wojskowego, albo też
- c) posiadających cenzus wykształcenia w zakresie co najmniej szkoły powszechnej stopnia III;

którzy mogą awansować na stopień kaprała wcześniej niż w ostatnim miesiącu obowiązkowej służby czynnej, po przesłużeniu w stopniu starszego szeregowca co najmniej 3 miesięcy.

Art. 23. Awanse na plutonowych następują po przesłużeniu w stopniu kaprała co najmniej 24 miesięcy.

Ministrowi Spraw Wojskowych przysługuje prawo skrócenia tego okresu do 12 miesięcy.

Art. 24. Awanse na sierżantów następują po przesłużeniu w stopniu plutonowego co najmniej 24 miesięcy.

Art. 25. Awanse na starszych sierżantów następują po przesłużeniu w stopniu sierżanta co najmniej 36 miesięcy.

Art. 26. Awanse na chorążych następują po przesłużeniu w stopniu starszego sierżanta co najmniej 48 miesięcy.

Art. 27. Czasokresy, ustalone w art. 21 — 26, nie mają zastosowania przy awansach:

- a) uczniów szkół (kursów) kształcących na oficerów rezerwy;
- b) podchorążych rezerwy;
- c) uczniów szkół kształcących na oficerów zawodowych;
- d) podoficerów i szeregowców rezerwy, odbywających ćwiczenia wojskowe;

którzy mogą awansować po upływie czasokresów, jakie ustala Minister Spraw Wojskowych.

Art. 28. Prawo awansowania podoficerów i szeregowców do stopnia starszego sierżanta przysługuje przełożonym o uprawnieniach od dowódcy pułku (równorzędnego) wzwyż.

Prawo awansowania podoficerów do stopnia chorążego przysługuje Ministrowi Spraw Wojskowych.

Art. 29. Podoficer lub szeregowiec, przeciwko któremu zostało wdrożone postępowanie dyscyplinarne lub sądowo-karne, jest wyłączony na czas postępowania od awansu.

W razie odłożenia doniesienia karnego, umorzenia postępowania, uniewinnienia przez sąd karny, lub też ukarania dyscyplinarnego, jeżeli karą nie jest degradacja, podoficerowie i szeregowcy awansują na ogólnych zasadach.

Zasądzonym wyrokiem sądu na karę pozbawienia wolności — czasu pozbawienia wolności nie wlicza się do okresu czasu, wymaganego do awansu.

Art. 30. Podoficer lub szeregowiec zostaje pozbawiony stopnia szeregowca i posiadanego stopnia wyższego:

- a) w razie utraty, lub stwierdzenia braku obywatelstwa polskiego;
- b) w przypadku skazania wyrokiem sądu wojskowego na karę wydalenia z wojska, lub wyrokiem sądu karnego powszechnego na karę pociągającą za sobą, w myśl przepisów

kodeksu karnego wojskowego, karę wydalenia z wojska.

Art. 31. Podoficer lub starszy szeregowiec zostaje pozbawiony stopnia wojskowego, na który awansował, w drodze degradacji.

Degradacja może nastąpić:

- a) na podstawie wyroku sądowego;
- b) na podstawie orzeczenia dyscyplinarnego.

Pozbawienie stopnia wojskowego w przypadkach degradacji pociąga za sobą powrót do stopnia szeregowca.

Art. 32. Zdegradowany podoficer lub starszy szeregowiec, może być ponownie awansowany, jeżeli charakter czynu i skutki wyroku sądowego nie stoją temu na przeszkodzie, po przesłużeniu w stopniu szeregowca co najmniej 6 miesięcy, jeżeli w tym czasie sprawował się nienagannie.

Rozdział III.

Szczególne obowiązki i uprawnienia służbowe podoficerów lub szeregowców.

Art. 33. Podoficer lub szeregowiec obowiązany jest zachować w tajemnicy wszystkie sprawy, o których powziął wiadomość pośrednio lub bezpośrednio ze względu na wykonywaną służbę, jeżeli sprawy te uznano za tajne, lub gdy utrzymania ich w tajemnicy wymaga dobro publiczne, lub inne względy służbowe.

Obowiązek zachowania tajemnicy trwa zarówno w czasie pełnienia służby czynnej, jako też po przejściu w stan nieczynny lub spoczynku, albo po przeniesieniu do rezerwy lub pospolitego ruszenia, oraz po rozwiązaniu stosunku służbowego z jakiegokolwiek powodu.

Od obowiązku zachowania tajemnicy może podoficera lub szeregowca zwolnić przełożony o uprawnieniach co najmniej dowódcy pułku (równorzędnego), a jeśli podoficer lub szeregowiec nie pełni służby czynnej, jego ostatnia przełożona władza wojskowa.

Art. 34. Podoficer lub szeregowiec, pełniący służbę czynną, jest obowiązany do noszenia przepisowego munduru wojskowego oraz uzbrojenia.

Przepisy o umundurowaniu i uzbrojeniu, oraz o noszeniu munduru wydaje Minister Spraw Wojskowych.

Art. 35. Podoficer lub szeregowiec odpowiada dyscyplinarnie przed swymi przełożonymi w myśl wojskowych przepisów dyscyplinarnych za czyny, uwiaczające godności żołnierza, lub za nienależyte spełnianie swych obowiązków, nawet gdyby dany czyn nie podpadał pod rygory ustaw karnych.

Wojskowe przepisy dyscyplinarne wydaje Prezydent Rzeczypospolitej w drodze rozporządzenia.

Art. 36. Rodzaje i czas trwania urlopów dla podoficerów i szeregowców, oraz uprawnienia poszczególnych przełożonych, dotyczące udzielania urlopów, określa Minister Spraw Wojskowych.

Art. 37. Sprawy wyjazdów zagranicę, lub na obszar w. m. Gdańska, podoficerów i szeregowców pełniących służbę czynną, oraz podoficerów zawodowych w stanie spoczynku, określa Minister Spraw Wojskowych.

Art. 38. Obowiązki i uprawnienia służbowe podoficerów i szeregowców, nieuregulowane ustawowo, określają rozkazy, regulaminy i instrukcje, wydawane przez Ministra Spraw Wojskowych.

Rozdział IV.

Obowiązkowa służba czynna.

Art. 39. Poborowi i ochotnicy pełnią służbę czynną (obowiązkową służbę czynną), do której są obowiązani w myśl ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym, w poszczególnych rodzajach wojska.

Przeznaczenie do poszczególnego rodzaju wojska następuje stosownie do zdolności fizycznych i umysłowych poborowego lub ochotnika na zasadach, określanych przez Ministra Spraw Wojskowych.

Ochotnikom przysługuje prawo wyboru jednego z rodzajów wojska na warunkach, określanych przez Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 40. Po ukończeniu podstawowego wykształcenia żołnierskiego — szeregowcy, którzy przed wstąpieniem do wojska odbyli przeszkolenie przysposobienia wojskowego i uzyskali wystarczające świadectwo z odbytego przysposobienia wojskowego, tudzież szeregowcy zasługujący na szczególne wyróżnienie za wzorowe zachowanie się w służbie i za postępy w wykształceniu — zostają, stosownie do uznania dowódcy pułku (równorzędnego), przydzielani do podoficerskich szkół pułkowych (równorzędnych), lub też na specjalne kursy i praktykę, przewidziane w instrukcjach wykształcenia.

Ukończenie tej szkoły (kursu i praktyki) jest dla szeregowców odbywających obowiązkową służbę czynną warunkiem awansu na stopień kaprała.

Art. 41. Absolwentom szkół podoficerskich ogólnych lub danego rodzaju wojska, odbywającym obowiązkową służbę czynną, może być ukończenie tej szkoły zaliczone za ukończenie podoficerskiej szkoły pułkowej (kursu i praktyki) na warunkach, określanych przez Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 42. Poborowi (ochotnicy), którzy na podstawie ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym mają prawo do skróconej czynnej służby wojskowej, zostają zasadniczo przydzielani do szkół (kursów), kształcących na oficerów rezerwy.

Art. 43. Warunki zwalniania ze szkół (kursów), kształcących na oficerów rezerwy, określa Minister Spraw Wojskowych.

Art. 44. Absolwentom szkół (kursów), kształcących na oficerów rezerwy, którzy ukończą je z wynikiem pomyślnym, — nadaje się tytuł podchorążego

rezerwy; tytuł ten u podoficerów pospolitego ruszenia zmienia się na tytuł podchorążego pospolitego ruszenia.

Tytułu tego używają podchorążowie rezerwy (pospolitego ruszenia) obok posiadanego stopnia wojskowego.

Art. 45. Podoficerowie, którym przysługuje tytuł podchorążego rezerwy (pospolitego ruszenia), tracą ten tytuł wskutek osiągnięcia stopnia oficerskiego.

Art. 46. Podoficer zostaje pozbawiony tytułu podchorążego rezerwy (pospolitego ruszenia) w następujących przypadkach:

- a) utraty lub stwierdzenia braku obywatelstwa polskiego;
- b) wyroku sądowego skazującego na kary, lub za czyny, z którymi w myśl ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym łączy się utrata prawa do odbywania skróconej czynnej służby wojskowej;
- c) wyroku sądowego, pociągającego za sobą degradację;
- d) orzeczenia komisji dyscyplinarnej, pociągającego za sobą degradację.

Art. 47. Uczniowie szkół (kursów), kształcących na oficerów rezerwy, którzy szkoły (kursu) nie ukończą z wynikiem pomyślnym, albo też którzy przed jej ukończeniem zostaną zwolnieni ze szkoły (kursu), — tracą prawo do odbywania skróconej czynnej służby wojskowej i pełnią dalszą obowiązkową służbę czynną na ogólnych zasadach.

Art. 48. Przeniesienie podoficera lub szeregowca z jednego rodzaju wojska do innego, albo też z jednej formacji do innej w tym samym rodzaju wojska, może nastąpić:

- a) z urzędu — jeżeli tego wymagają względy służbowe;
- b) na prośbę interesowanego — jeżeli względy służbowe nie stoją temu na przeszkodzie.

Szczegółowe warunki przenoszenia określa Minister Spraw Wojskowych.

Art. 49. Podoficerom i szeregowcom, pełniącym obowiązkową służbę czynną, nie wolno należeć do stowarzyszeń politycznych, ani brać udziału w życiu politycznym.

Należenie tych podoficerów i szeregowców do związków i stowarzyszeń, nie posiadających charakteru politycznego, reguluje Minister Spraw Wojskowych.

Art. 50. Podoficerom i szeregowcom w czasie pełnienia obowiązkowej służby czynnej nie wolno osobście wykonywać zawodów cywilnych ani też oddawać się jakimkolwiek zajęciom ubocznym.

Art. 51. Na zawarcie związku małżeńskiego obowiązany jest podoficer lub szeregowiec, pełniący obowiązkową służbę czynną, otrzymać zezwolenie przełożonego o uprawnieniach co najmniej dowódcy pułku (równorzędnego).

Zezwolenie może być udzielone tylko w wyjątkowych i na szczególne uwzględnienie zasługujących przypadkach.

Art. 52. W czasie pełnienia obowiązkowej służby czynnej szeregowiec może awansować tylko do stopnia kaprała.

Postanowienie to nie dotyczy podchorążych rezerwy, którzy mogą awansować do stopni wyższych na zasadach, ustalanych przez Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 53. Uczniowie szkół (kursów), kształcących na oficerów rezerwy, oraz podchorążowie rezerwy awansują wyłącznie na podoficerskie stopnie tytularne.

Art. 54. Bieg czasu obowiązkowej służby czynnej ulega przerwie w przypadku przyjęcia podoficera lub szeregowca do szkoły kształcącej na oficerów zawodowych i zaliczenia do stanu faktycznego uczniów takiej szkoły.

Zaliczenie czasu służby pełnionej w charakterze podchorążego na poczet czasokresu obowiązkowej służby czynnej następuje w przypadkach, przewidzianych w niniejszem rozporządzeniu.

Art. 55. Podoficerowie i szeregowcy, pełniący obowiązkową służbę czynną, zostają zwolnieni z czynnej służby i przeniesieni do rezerwy:

- a) po upływie czasu, określonego w ustawie o powszechnym obowiązku wojskowym dla odbycia obowiązkowej służby czynnej, jeżeli nie pozostają nadal w służbie wojskowej, jako nadterminowi;
- b) przed upływem tego czasu w przypadku skrócenia czasu trwania obowiązkowej służby czynnej w myśl ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym;
- c) wskutek wyboru na posła lub senatora i przyjęcia mandatu.

Art. 56. Na poczet czasu obowiązkowej służby czynnej zalicza się podoficerom i szeregowcom:

- a) w całości kary pozbawienia wolności, orzeczone w postępowaniu dyscyplinarnem;
- b) karę pozbawienia wolności, orzeczoną wyrokiem sądu karnego wojskowego lub powszechnego, jeśli czas jej trwania nie przenosi trzech tygodni;
- c) czas pobytu w niewoli lub zaginienia na terenie działań wojennych, jeżeli zostanie stwierdzone, że dostanie się do niewoli lub zaginienie było usprawiedliwione.

Art. 57. Podoficerowie i szeregowcy, pełniący obowiązkową służbę czynną, zostają zwolnieni z czynnej służby bez przeniesienia do rezerwy:

- a) gdy z powodu stanu zdrowia nie mogą czasowo pełnić obowiązkowej służby czynnej (kategoria B. zdolności fizycznej);
- b) w przypadku stałego urlopowania, w myśl ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym;

c) w przypadku wykluczenia z wojska w myśl ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym.

Art. 58. Podoficerowie i szeregowcy, pełniący obowiązkową służbę czynną, zostają zwolnieni z czynnej służby i przeniesieni do pospolitego ruszenia na podstawie orzeczenia komisji wojskowo-lekarskiej, ustalającej kategorię C. lub D. zdolności fizycznej do służby wojskowej, zatwierdzonego przez właściwego przełożonego.

Art. 59. W czasie mobilizacji, lub uzupełnienia wojska gdy bezpieczeństwo Państwa tego wymaga, podoficerowie i szeregowcy, pełniący obowiązkową służbę czynną, pozostają nadal w służbie czynnej aż do demobilizacji lub zwolnienia poszczególnych roczników żołnierzy do rezerwy lub pospolitego ruszenia.

Art. 60. Z chwilą przeniesienia podoficera do rezerwy lub pospolitego ruszenia posiadany przez niego stopień tytularny staje się stopniem rzeczywistym.

Art. 61. Podoficerowie i szeregowcy, pełniący obowiązkową służbę czynną, zostają zwolnieni ze służby czynnej i od obowiązku wojskowego:

- a) wskutek uznania ich za zupełnie niezdolnych do służby wojskowej (kategoria E. zdolności fizycznej) na podstawie orzeczenia komisji wojskowo-lekarskiej, zatwierdzonego przez właściwego przełożonego;
- b) wskutek utraty lub stwierdzenia braku obywatelstwa polskiego;
- c) wskutek skazania wyrokiem sądu wojskowego na karę wydalenia z wojska lub wyrokiem sądu karnego powszechnego na karę pociągającą za sobą w myśl przepisów kodeksu karnego wojskowego karę wydalenia z wojska.

Rozdział V.

Służba czynna podoficerów i szeregowców rezerwy.

Art. 62. Podoficerowie i szeregowcy rezerwy pełnią służbę czynną na podstawie powołania:

- a) na ćwiczenia wojskowe,
- b) na dodatkowe ćwiczenia wojskowe,
- c) do służby wojskowej w czasie mobilizacji,
- d) do służby wojskowej w czasie uzupełnienia wojska, gdy bezpieczeństwo Państwa tego wymaga.

Art. 63. Podoficer lub szeregowiec rezerwy pełni służbę czynną zasadniczo w tym rodzaju wojska i w tej formacji, do których został zaliczony w czasie obowiązkowej służby czynnej.

Art. 64. Przeniesienie podoficera lub szeregowca rezerwy w czasie niepełnienia służby czynnej do innego rodzaju wojska lub innej formacji zarządza powiatowy komendant uzupełnień w myśl zasad, ustalanych przez Ministra Spraw Wojskowych.

W sprawie przeniesienia podoficera lub szeregowca rezerwy do innego rodzaju wojska lub innej formacji w czasie pełnienia służby czynnej stosuje się analogicznie postanowienia art. 48.

Art. 65. Podoficer lub szeregowiec rezerwy pełni służbę czynną w stopniu wojskowym, uzyskanym w czasie obowiązkowej służby czynnej lub w czasie późniejszej służby wojskowej.

W czasie ćwiczeń wojskowych może podoficer lub szeregowiec rezerwy awansować do stopnia plutonowego, a podchorąży rezerwy do stopnia starszego sierżanta, na warunkach, ustalanych przez Ministra Spraw Wojskowych.

Awans następuje z dniem zwolnienia z ćwiczeń.

Art. 66. W razie powołania podoficerów i szeregowców rezerwy do służby czynnej w przypadkach, określonych w art. 62 lit. c) i d), stosuje się ogólne przepisy o awansowaniu podoficerów i szeregowców, pełniących służbę czynną w czasie mobilizacji, lub uzupełnienia wojska gdy bezpieczeństwo Państwa tego wymaga.

Stopnie tytularne, uzyskane w czasie tej służby, stają się rzeczywistymi z dniem zwolnienia ze służby.

Art. 67. Podoficerom i szeregowcom rezerwy przed wcieleniem do formacji wojskowej celem pełnienia służby czynnej oraz po zwolnieniu ze służby czynnej nie wolno nosić munduru wojskowego lub jego części z oznakami wojskowymi.

Art. 68. Przez czas sprawowania mandatu posła lub senatora podoficer lub szeregowiec rezerwy nie może być powołany do czynnej służby wojskowej nawet w czasie mobilizacji, lub uzupełnienia wojska gdy bezpieczeństwo Państwa tego wymaga.

Art. 69. Podoficerom i szeregowcom rezerwy w czasie pełnienia służby czynnej nie wolno brać udziału w życiu politycznym, ani też wykonywać zawodu cywilnego lub oddawać się jakimkolwiek zajęciom ubocznym.

W sprawie należenia podoficerów i szeregowców rezerwy w czasie pełnienia przez nich służby czynnej do stowarzyszeń i związków, nie posiadających charakteru politycznego, stosuje się odpowiednio postanowienia ust. 2 art. 49.

Art. 70. Podoficerowie i starsi szeregowcy rezerwy mogą być przyjmowani do służby nadterminowej na warunkach, określanych przez Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 71. Podoficer lub szeregowiec rezerwy, pełniący służbę czynną, zostaje zwolniony z ćwiczeń i przeniesiony do rezerwy:

- a) po upływie czasu, na który został powołany do ćwiczeń w myśl ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym, jeżeli nie pozostaje nadal w służbie wojskowej, jako nadterminowy;
- b) z powodu stanu zdrowia, nie pozwalającego mu czasowo na pełnienie służby czynnej;

- c) z powodu wybrania na posła lub senatora i przyjęcia mandatu.

Art. 72. Postanowienia art. art. 51 lit. c), 57, 58, 59 i 61 mają analogiczne zastosowanie do podoficerów i szeregowców rezerwy w czasie pełnienia przez nich służby czynnej.

Rozdział VI.

Służba czynna podoficerów i szeregowców pospolitego ruszenia.

Art. 73. Podoficer lub szeregowiec pospolitego ruszenia pełni służbę czynną na podstawie powołania:

- a) do służby wojskowej w czasie mobilizacji;
- b) do służby wojskowej w czasie uzupełnienia wojska, gdy bezpieczeństwo Państwa tego wymaga.

Art. 74. Podoficerowie i szeregowcy pospolitego ruszenia zostają zwolnieni ze służby czynnej i przeniesieni do pospolitego ruszenia:

- a) w przypadku demobilizacji lub zwalniania określonych roczników do pospolitego ruszenia;
- b) z powodu stanu zdrowia nie pozwalającego im czasowo na pełnienie służby czynnej;
- c) wskutek wyboru na posła lub senatora i przyjęcia mandatu.

Art. 75. Podoficerowie i szeregowcy pospolitego ruszenia zostają zwolnieni ze służby czynnej bez przeniesienia ich do pospolitego ruszenia w przypadku wykluczenia z wojska w myśl ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym.

Art. 76. Postanowienia art. 51, 60, 61, 63, 64, 66 — 69 mają analogiczne zastosowanie do podoficerów i szeregowców pospolitego ruszenia w czasie pełnienia przez nich służby czynnej.

Rozdział VII.

Służba nadterminowych.

Art. 77. Podoficerowie i starsi szeregowcy po odbyciu obowiązkowej służby czynnej mogą być przyjęci na własną prośbę do służby nadterminowej, jako podoficerowie lub starsi szeregowcy nadterminowi, jeżeli odpowiadają warunkom, określonym w niniejszym rozporządzeniu dla nadterminowych.

Absolwenci szkół podoficerskich ogólnych lub danego rodzaju wojska mogą być przyjęci na własną prośbę do służby nadterminowej przed ukończeniem obowiązkowej służby czynnej, lecz nie wcześniej niż po upływie jednego roku po rozpoczęciu tej służby, na warunkach, określanych przez Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 78. Nadterminowymi mogą być mianowani ci, którzy:

- a) posiadają kategorię A. zdolności fizycznej do służby wojskowej;
- b) nie przekroczyli 25 roku życia;
- c) są stanu wolnego;
- d) posiadają zdolności instruowania lub fachowe;
- e) nie byli karani za przestępstwa lub przewinienia, mogące ujemnie świadczyć o ich charakterze.

Dowódca okręgu korpusu może wyjątkowo zezwolić na mianowanie nadterminowymi kandydatów, których zdolność fizyczna do służby wojskowej nie odpowiada kategorii A. zdolności fizycznej do służby wojskowej, lub którzy posiadają przekroczoną granicę wieku, lecz nie więcej niż o 3 lata.

Art. 79. Kandydaci na nadterminowych powinni zobowiązać się pisemnie do służby nadterminowej na przeciąg 1 roku.

Zobowiązanie to może być odnawiane na dalsze roczne okresy czasu, jeżeli nadterminowy złoży nowe zobowiązanie do służby nadterminowej.

W wyjątkowych i na szczególne uwzględnienie zasługujących przypadkach może dowódca okręgu korpusu zezwolić na przedłużenie służby nadterminowej tym nadterminowym, którzy zostali zwolnieni od warunku wieku lub zdolności fizycznej (ust. 2 art. 78), lub też którzy w czasie i wskutek służby nadterminowej utracili kategorię A. zdolności fizycznej, jeżeli będzie to związane z korzyścią dla służby, oraz jeżeli nadterminowy będzie posiadał taki przydział służbowy, który nie wymaga bezwzględnie kategorii A. zdolności fizycznej.

Art. 80. Sposób składania zobowiązań oraz termin wnoszenia próśb o przyjęcie do służby nadterminowej lub o jej przedłużanie określa Minister Spraw Wojskowych.

Art. 81. Prawo mianowania nadterminowych oraz przedłużania służby nadterminowej posiadają przełożeni o uprawnieniach co najmniej dowódcy pułku (równorzędni).

Art. 82. Stopień tytułarny przy przemianowaniu na nadterminowego staje się stopniem rzeczywistym.

Art. 83. Nadterminowi pełnią służbę w tych rodzajach wojska, które określa Minister Spraw Wojskowych.

Art. 84. Nadterminowi otrzymują żołd zależnie od posiadanego rzeczywistego stopnia wojskowego oraz osobny dodatek, którego wysokość określa rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych i Ministra Skarbu.

Art. 85. W razie mianowania nadterminowego podoficerem zawodowym służba nadterminowa zalicza się do czasokresu uzasadniającego rozszczenie do zaopatrzenia emerytalnego, — nie zalicza się natomiast na poczet zobowiązania do służby w charakterze podoficera zawodowego.

Art. 86. Nadterminowy zostaje przeniesiony do rezerwy lub pospolitego ruszenia:

- a) po upływie terminu zobowiązania się do służby nadterminowej, jeżeli nie nastąpiło jej przedłużenie, lub zamianowanie nadterminowego podoficerem zawodowym;
- b) przed upływem terminu zobowiązania się do służby nadterminowej:
 - 1) na własną prośbę, jeżeli zostanie ona uwzględniona przez przełożonego o uprawnieniach co najmniej dowódcy pułku (równorzędno);
 - 2) wskutek wyboru na posła lub senatora i przyjęcia mandatu;
 - 3) w przypadku degradacji;
 - 4) w przypadku co najmniej dwukrotnego ukarania dyscyplinarnego karą aresztu w okresie trwania zobowiązania, lub też jednoczesnego ukarania najwyższym wymiarem kary aresztu, przysługującym w myśl wojskowych przepisów dyscyplinarnych przełożonemu o uprawnieniach co najmniej dowódcy pułku (równorzędno);
 - 5) w razie uznania go przez komisję wojsko-lekarską za zdolnego do służby wojskowej w pospolitem ruszeniu (kategoria C. lub D.), jeżeli nie otrzymał przy mianowaniu nadterminowym zwolnienia od warunku posiadania kategorii A. zdolności fizycznej do służby wojskowej.

Art. 87. Absolwenci szkół podoficerskich ogólnych lub danego rodzaju wojska, którzy zostali mianowani nadterminowymi przed ukończeniem obowiązkowej służby czynnej (ust. 2 art. 77), i z którymi w tym czasie stosunek służbowy został rozwiązany, zostają stale urlopowani do czasu przeniesienia do rezerwy rocznika, z którym zostali wcieleni do wojska.

Stale urlopowanie zarządza Minister Spraw Wojskowych przy odpowiednim stosowaniu postanowień ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym.

Art. 88. W czasie wojny, lub uzupełnienia wojska gdy bezpieczeństwo Państwa tego wymaga, nadterminowani pozostają nadal w służbie wojskowej, zachowując wszelkie uprawnienia osobiste.

Postanowienia art. 66 mają odpowiednie zastosowanie do nadterminowych w czasie pełnienia tej służby.

Przeniesienie do rezerwy lub pospolitego ruszenia następuje w czasie demobilizacji lub zwalniania określonych roczników do rezerwy lub pospolitego ruszenia, jeżeli nie nastąpiło przedłużenie służby nadterminowej lub zamianowanie nadterminowego podoficerem zawodowym.

Art. 89. Postanowienia art. 48 — 51, 56 lit. c), 57 lit. c), 60 i 61 mają analogiczne zastosowanie do nadterminowych w czasie pełnienia przez nich służby nadterminowej.

Rozdział VIII.

Służba podoficerów zawodowych.

Art. 90. Podoficerowie zawodowi stanowią w wojsku odrębny korpus podoficerów zawodowych.

W obrębie tego korpusu podoficerowie zawodowi dziela się na następujące grupy:

I grupa — obejmuje podoficerów zawodowych linjowych;

II grupa — obejmuje podoficerów zawodowych specjalistów;

III grupa — obejmuje podoficerów zawodowych administracyjnych;

IV grupa — obejmuje podoficerów zawodowych orkiestrantów.

Art. 91. Podoficerami zawodowymi mogą być mianowani wyłącznie nadterminowi po odbyciu co najmniej 2 lat służby nadterminowej (2 rocznych okresów zobowiązania się do służby nadterminowej) i jeżeli ponadto odpowiadają warunkom określonym w niniejszym rozporządzeniu dla podoficerów zawodowych.

Art. 92. Podoficerem zawodowym może być mianowany ten, kto:

- a) jest nieposzlakowanym obywatelem Państwa Polskiego, którego patriotyzm i lojalność państwowa nie ulega żadnej wątpliwości;
- b) posiada kategorię A. zdolności fizycznej do służby wojskowej;
- c) posiada co najmniej stopień kaprała;
- d) posiada znajomość języka polskiego w słowie i piśmie oraz ukończył szkołę powszechną stopnia III lub równorzędną;
- e) odpowiada specjalnym warunkom, ustalonym przez Ministra Spraw Wojskowych dla danej grupy podoficerów zawodowych.

Dowódca okręgu korpusu może zwalniać od warunku posiadania kategorii A. zdolności fizycznej na zasadach, ustalanych przez Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 93. Kandydaci na podoficerów zawodowych zobowiązują się pisemnie do służby zawodowej na pierwszy okres czasu przez 12 lat.

Tryb i termin wnoszenia prośb o mianowanie podoficerem zawodowym oraz sposób składania zobowiązań do służby zawodowej określa Minister Spraw Wojskowych.

Art. 94. Zobowiązanie do służby zawodowej może być odnawiane na dalsze okresy czasu, które określa Minister Spraw Wojskowych, zależnie od grupy podoficerów zawodowych, do której podoficer zawodowy należy.

Minister Spraw Wojskowych określa również tryb i termin wnoszenia prośb o przedłużenie służby zawodowej oraz sposób składania zobowiązań do tej przedłużonej służby.

Art. 95. Prawo mianowania podoficerów zawodowych oraz przedłużania służby zawodowej posiadają przełożeni o uprawnieniach co najmniej dowódcy pułku (równorzędni).

Art. 96. Stopień tytułarny przy przemianowaniu na podoficera zawodowego staje się stopniem rzeczywistym.

Art. 97. Podoficerowie zawodowi pełnią służbę wojskową we wszystkich rodzajach wojska.

Postanowienia art. 48 w sprawie przenoszenia z jednego rodzaju wojska do innego oraz z jednej formacji do innej w tym samym rodzaju wojska mają odpowiednie zastosowanie do podoficerów zawodowych.

Art. 98. Przeniesienie podoficera zawodowego w korpusie podoficerów zawodowych z jednej grupy do innej może nastąpić wyłącznie na prośbę podoficera zawodowego lub za jego zgodą.

Warunki przenoszenia z jednej grupy podoficerów zawodowych do innej ustala Minister Spraw Wojskowych.

Art. 99. Przy awansach podoficerów zawodowych na plutonowych, sierżantów, starszych sierżantów oraz chorążych mają odpowiednie zastosowanie postanowienia rozdziału II niniejszego rozporządzenia.

Warunkiem awansu na stopień sierżanta jest ukończenie szkoły (kursu) podoficerów zawodowych, albo też zdanie szczególnego egzaminu po uprzednio odbytej praktyce.

Art. 100. Podoficer zawodowy może znajdować się:

- a) w stanie czynnym;
- b) w stanie nieczynnym;
- c) w stanie spoczynku.

Art. 101. Podoficer zawodowy znajduje się w stanie czynnym, gdy należy do stanu faktycznego jednej z formacji wojskowych w ramach ogólnego etatu wojska.

Podoficer zawodowy znajduje się w stanie nieczynnym, gdy czasowo nie pełni z powodów, przewidzianych w niniejszym rozporządzeniu, służby wynikającej ze stanu czynnego.

Podoficer zawodowy znajduje się w stanie spoczynku, gdy został zwolniony definitywnie od pełnienia służby wynikającej ze stanu czynnego i przeniesiony w stan spoczynku z powodów, przewidzianych w ustawie o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych.

Art. 102. Podoficer zawodowy w stanie czynnym i nieczynnym obowiązany jest na zawarcie związku małżeńskiego otrzymać zezwolenie przełożonego posiadającego uprawnienia co najmniej dowódcy pułku (równorzędnego).

Warunki niezbędne do uzyskania zezwolenia ustala Minister Spraw Wojskowych.

Art. 103. Podoficerom zawodowym w stanie czynnym i nieczynnym nie wolno należeć do stowarzyszeń politycznych, ani brać udziału w życiu politycznym.

Postanowienie to nie ma zastosowania do podoficerów zawodowych w stanie nieczynnym, piastujących mandat posła lub senatora.

Sprawę należenia podoficerów zawodowych w stanie czynnym i nieczynnym do związków i sto-

warzyszeń, nie mających charakteru politycznego, określa Minister Spraw Wojskowych.

Art. 104. Wykonywanie zawodu cywilnego, lub branie udziału w handlu, przemyśle albo rzemiośle, jest podoficerom zawodowym w stanie czynnym wzbronione.

Podoficer zawodowy w stanie nieczynnym może wykonywać zawód cywilny lub brać udział w handlu, przemyśle albo rzemiośle po uprzednim uzyskaniu zezwolenia, udzielanego przez przełożonego o uprawnieniach co najmniej dowódcy pułku (równorzędnego).

Art. 105. Podoficer zawodowy zostaje przeniesiony w stan nieczynny:

- a) na własną prośbę o udzielenie długoterminowego urlopu bez uposażenia;
- b) wskutek czasowej niezdolności do służby wojskowej;
- c) wskutek zredukowania etatów;
- d) wskutek dostania się do niewoli lub zaginięcia na terenie działań wojennych;
- e) wskutek sprawowania mandatu posła lub senatora.

W stan nieczynny z powodów, przewidzianych w lit. b), d) i e), przenosi podoficera zawodowego przełożony o uprawnieniach co najmniej dowódcy pułku (równorzędny), — a z powodów, przewidzianych w lit. a) lub c), — Minister Spraw Wojskowych.

Art. 106. Długoterminowe urlopy bez uposażenia są udzielane w przypadkach zasługujących na szczególne uwzględnienie przez Ministra Spraw Wojskowych na przeciąg czasu od 6 miesięcy do 1 roku.

Podoficer zawodowy, przeniesiony w stan nieczynny wskutek otrzymania takiego urlopu, nie może być w czasie jego trwania powołany z powrotem do służby wojskowej, jeżeli o to nie prosi, chyba że zachodzi wypadek mobilizacji, lub uzupełnienia wojska gdy bezpieczeństwo Państwa tego wymaga.

Czas trwania długoterminowego urlopu bez uposażenia nie zalicza się na poczet zobowiązania do służby zawodowej, ani do okresu czasu, potrzebnego do awansu na wyższy stopień.

Art. 107. W przypadkach złego stanu zdrowia przysługuje podoficerowi zawodowemu prawo do otrzymania urlopu kuracyjnego, którego czas trwania nie może przekraczać 6 miesięcy w przeciągu jednego roku.

Urlop kuracyjny udzielany jest na podstawie świadectwa, wystawionego przez wojskowy szpital okręgowy.

Art. 108. Podoficer zawodowy, który przez więcej niż 6 następujących po sobie miesięcy nie jest w możności pełnić służby z powodu złego stanu zdrowia, powinien być przedstawiony komisji wojskowo - lekarskiej, która orzeka o długości czasu, przez jaki podoficer zawodowy powinien przebywać w stanie nieczynnym.

W ostatnim miesiącu przed upływem terminu, oznaczonego przez komisję wojskowo - lekarską, powinien być podoficer zawodowy ponownie przed-

stawiony komisji wojskowo-lekarskiej, która orzeka, czy podoficer zawodowy może być przeniesiony do stanu czynnego, czy też ma pozostawać nadal w stanie nieczynnym.

Okres czasu pozostawania podoficera zawodowego w stanie nieczynnym z powodu złego stanu zdrowia nie może przekraczać jednego roku bez przerwy, względnie półtora roku w przeciągu lat sześciu.

Z upływem powyższych terminów powinien być podoficer zawodowy w razie jego dalszej niezdolności do służby przeniesiony do rezerwy lub pospolitego ruszenia, jeżeli nie nabył praw do zaopatrzenia emerytalnego.

Art. 109. Czas przebyty w stanie nieczynnym przez podoficera zawodowego z powodu złego stanu zdrowia zalicza się mu na poczet zobowiązania do służby zawodowej, a do okresu czasu niezbędnego do awansu jedynie w tym przypadku, jeśli ta niezdolność została wywołana przyczynami, związanymi z pełnieniem służby wojskowej.

Art. 110. Podoficerom zawodowym, przeniesionym w stan nieczynny z powodu zredukowania etatów, przysługują w przeciągu 18 miesięcy uprawnienia stanu czynnego.

Wakanse, powstające w stopniach, jakie posiadają podoficerowie zawodowi, znajdujący się z powyższego powodu w stanie nieczynnym, powinny być obsadzane przedewszystkiem przez tych podoficerów zawodowych.

Art. 111. W razie niepowołania podoficera zawodowego, znajdującego się w stanie nieczynnym z powodu zredukowania etatów, do służby czynnej, zostaje on po upływie 18 miesięcy przeniesiony do rezerwy lub pospolitego ruszenia, jeżeli nie nabył praw do zaopatrzenia emerytalnego.

Czas przebyty z powodu zredukowania etatów w stanie nieczynnym zalicza się do wojskowej służby zawodowej.

Art. 112. Podoficerom zawodowym, przeniesionym w stan nieczynny z powodu dostania się do niewoli (zaginięcia na terenie działań wojennych), po ich powrocie i przeprowadzeniu postępowania rehabilitacyjnego zalicza się ten czas do czasokresu niezbędnego do awansu.

Art. 113. Podoficer zawodowy przez czas sprawowania mandatu posła lub senatora nie otrzymuje uposażenia i nie przysługuje mu prawo noszenia munduru wojskowego, z wyjątkiem przypadków określonych w art. 114.

Z tytułu sprawowania mandatu posła lub senatora podoficer zawodowy jest zwolniony od wszelkiej zależności służbowej. W czasie sprawowania mandatu nie przysługują mu żadne uprawnienia i obowiązki służbowe w stosunku do innych żołnierzy.

Z chwilą wygaśnięcia mandatu podoficer zawodowy zostaje przeniesiony do stanu czynnego, przy czym czas sprawowania mandatu nie zalicza się mu na poczet zobowiązania do służby zawodowej, ani też do czasokresu niezbędnego do awansu na wyższy stopień.

Art. 114. Podoficerowi zawodowemu, przeniesionemu w stan nieczynny z powodu wyboru na posła lub senatora, przysługuje prawo noszenia munduru:

- a) w dniach świąt narodowych;
- b) w razie uczestniczenia w świątach i uroczystościach pułkowych;
- c) w czasie uroczystości rodzinnych.

Art. 115. Podoficerom zawodowym, przeniesionym w stan nieczynny z powodów, określonych w art. 105, lit. a), b), c) i d) przysługuje prawo noszenia munduru, z wyjątkiem przypadków, określaných przez Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 116. Podoficerów zawodowych przenosi w stan spoczynku dowódca okręgu korpusu na wniosek przełożonego o uprawnieniach co najmniej dowódcy pułku (równorzędnego).

Art. 117. Granicą wieku, po której osiągnięciu podoficerowie zawodowi zostają przeniesieni w stan spoczynku, jest ukończenie 56 lat życia.

Art. 118. Podoficer zawodowy, przeniesiony z powodu przekroczenia granicy wieku w stan spoczynku, może być powołany przez Ministra Spraw Wojskowych do służby czynnej w czasie mobilizacji, lub uzupełnienia wojska gdy bezpieczeństwo Państwa tego wymaga.

Podoficer zawodowy w stanie spoczynku, powołany do służby czynnej, traci prawo do poprzednio przyznanego mu zaopatrzenia emerytalnego, a otrzymuje uposażenie przywiązane do tego stopnia wojskowego, jakie posiada, przyczem czas czynnej służby zalicza się mu do wysługi emerytalnej.

Art. 119. Podoficerom zawodowym po przesłużeniu co najmniej 15 lat w służbie wojskowej, uzasadniającej prawo do uposażenia emerytalnego, z którymi nie odnowiono zobowiązania i którym nie można nadać stanowiska w administracji wojskowej, zapewnia Państwo utrzymanie odpowiadających ich kwalifikacjom stanowisk w służbie państwowej, samorządowej, lub w przedsiębiorstwach państwowych, z zaliczeniem czasu służby wojskowej do emerytury.

W braku tych stanowisk zostają oni przeniesieni w stan spoczynku z prawem do zaopatrzenia emerytalnego, zgodnie z ustawą o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych.

Art. 120. Podoficerom zawodowym, którzy wskutek utraty zdrowia w związku ze służbą wojskową, stwierdzonej orzeczeniem komisji wojskowo-lekarskiej, zostali zwolnieni przed upływem 15 lat ze służby wojskowej, uzasadniającej prawo do uposażenia emerytalnego, zapewnia Państwo utrzymanie stanowisk, określonych w art. 119.

W braku tych stanowisk, lub jeżeli stan zdrowia podoficera zawodowego nie pozwala mu na pełnię służby na zaofiarowanym stanowisku, podoficer zawodowy może być przeniesiony w stan spoczynku z prawem do zaopatrzenia emerytalnego, jeżeli

odpowiada warunkom określonym w ustawie o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych.

Art. 121. Celem odbycia kursu lub praktyki, niezbędnych jako warunek dla otrzymania stanowiska określonego w art. 119, podoficer zawodowy po przesłużeniu co najmniej 11 lat na stanowisku podoficera zawodowego może otrzymać w ostatnim roku służby zawodowej urlop, którego czas trwania nie może przekraczać 6 miesięcy.

Urlopu udziela przełożony o uprawnieniach co najmniej dowódcy pułku (równorzędnym).

Przez czas trwania urlopu przysługują podoficerowi zawodowemu wszystkie uprawnienia stanu czynnego.

Art. 122. Tryb nadawania stanowisk, określonych w art. 119, normuje rozporządzenie Rady Ministrów.

Art. 123. Podoficer zawodowy, który po przesłużeniu 15 lat w służbie wojskowej, uzasadniającej prawo do uposażenia emerytalnego, nie chce odnowić zobowiązania do służby zawodowej, lub też który nie chce przyjąć ofiarowanego mu stanowiska (ust. 1 art. 119 i ust. 1 art. 120), nie ma prawa do zaopatrzenia emerytalnego, zachowuje jednak prawo do odprawy w myśl ustawy o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska.

Art. 124. Podoficerowie zawodowi w stanie spoczynku mają prawo noszenia munduru wojskowego, z wyjątkiem przypadków określaných przez Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 125. W razie przeniesienia podoficera zawodowego w stan spoczynku po co najmniej 12 latach służby zawodowej, może on otrzymać wyższy stopień tytularny, jeżeli pozatem posiada warunki, wymagane do awansu na wyższy stopień.

Uprawnionym do awansowania jest dowódca okręgu korpusu, lub, jeżeli chodzi o awans na chorążego — Minister Spraw Wojskowych.

Art. 126. Bieg służby podoficera zawodowego ulega przerwie w przypadku przyjęcia go do szkoły kształcącej na oficerów zawodowych i zaliczenia do stanu faktycznego uczniów takiej szkoły.

Zaliczenie czasu służby, pełnionej w charakterze podchorążego, na poczet złożonego zobowiązania do służby zawodowej następuje w przypadkach przewidzianych niniejszem rozporządzeniem.

Art. 127. Podoficer zawodowy przestaje być podoficerem zawodowym wskutek:

- a) osiągnięcia stopnia podporucznika;
- b) utraty obywatelstwa polskiego lub zwolnienia od powszechnego obowiązku wojskowego z powodu ubiegania się o obce obywatelstwo;
- c) przeniesienia do rezerwy lub pospolitego ruszenia;
- d) skazującego wyroku sądu wojskowego na karę wydalenia z wojska lub degradacji, al-

bo też wyroku sądu karnego powszechnego na karę pociągającą za sobą w myśl przepisów kodeksu karnego wojskowego karę wydalenia z wojska lub degradacji;

- e) orzeczenia komisji dyscyplinarnej;
- f) zarządzenia wykluczenia z wojska na zasadach, określonych w ustawie o powszechnym obowiązku wojskowym;
- g) wydalenia ze szkoły kształcącej na oficerów zawodowych.

Art. 128. Rozwiązanie stosunku służbowego z podoficerem zawodowym przed upływem terminu zobowiązania może nastąpić z powodu otrzymania przez podoficera zawodowego dwukrotnej ujemnej kwalifikacji w ciągu półtora roku.

Rozwiązanie stosunku służbowego z tego powodu powinno być poprzedzone ostrzeżeniem.

Tryb postępowania w sprawie kwalifikowania podoficerów zawodowych i udzielania ostrzeżeń określa Minister Spraw Wojskowych.

Podoficer zawodowy, z którym rozwiązano stosunek służbowy z powodu ujemnej kwalifikacji, zostaje przeniesiony do rezerwy lub pospolitego ruszenia, albo też w stan spoczynku, jeżeli posiada ilość lat służby zaliczalnej do emerytury, wymaganą w ustawie o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych do nabycia praw do emerytury.

Art. 129. Podoficer zawodowy przed upływem terminu zobowiązania może być na własną prośbę przeniesiony do rezerwy lub pospolitego ruszenia przez przełożonego o uprawnieniach co najmniej dowódcy pułku (równorzędnego).

Art. 130. Podoficer zawodowy, który odbył co najmniej 6 lat służby w charakterze podoficera zawodowego, może ubiegać się na warunkach, określanych przez Ministra Spraw Wojskowych, o przyjęcie go do szkoły (kursu), kształcącej na oficerów rezerwy.

Czas, spędzony w tej szkole, zalicza się do czasu służby zawodowej.

Po ukończeniu szkoły podoficer zawodowy zostaje przeniesiony do rezerwy przez przełożonego o uprawnieniach co najmniej dowódcy pułku (równorzędnego).

Art. 131. Przy przeniesieniu do rezerwy lub pospolitego ruszenia posiadany przez podoficera zawodowego stopień tytularny staje się stopniem rzeczywistym.

Art. 132. Podoficerowie zawodowi, którzy w czasie i wskutek pełnienia służby wojskowej nabawili się choroby lub odnieśli kalectwo, uzyskując przez to kategorię E. zdolności fizycznej do służby wojskowej (inwalidzi), jeżeli mimo swego inwalidztwa nadają się do służby wojskowej, mogą być pozostawieni na własną prośbę, stosownie do uznania Ministra Spraw Wojskowych, nadal w wojskowej służbie zawodowej.

Art. 133. W czasie mobilizacji, lub uzupełnienia wojska gdy bezpieczeństwo Państwa tego wy-

maga, podoficerowie zawodowi zostają w dalszej służbie wojskowej.

Przez czas pełnienia tej służby zachowują oni wszelkie uprawnienia stanu czynnego, a czas tej służby zalicza się im całkowicie do służby zawodowej oraz na poczet złożonego zobowiązania.

Rozdział IX.

Służba podchorążych.

Art. 134. Podchorążym staje się ten, kto zobowiąże się pisemnie do odbycia służby wojskowej w charakterze ucznia szkół wojskowych, kształcących na oficerów zawodowych, i zostanie przyjęty do takiej szkoły oraz zaliczony do stanu faktycznego jej uczniów.

Art. 135. Zobowiązania do służby w charakterze podchorążego mogą składać:

- a) obowiązani do czynnej służby wojskowej;
- b) uprawnieni do czynnej służby wojskowej w charakterze ochotników;
- c) obowiązani do służby w rezerwie;
- d) podoficerowie zawodowi w stanie czynnym.

Art. 136. Minister Spraw Wojskowych określa:

- a) szkoły wojskowe, kształcące na oficerów zawodowych, oraz czas trwania nauki w tych szkołach;
- b) warunki ubiegania się o przyjęcie do tych szkół oraz zobowiązania i uprawnienia materialne, związane z tem ubieganiem się;
- c) sposób przyjmowania do szkół;
- d) warunki przenoszenia podchorążych z jednej szkoły do drugiej; — oraz
- e) przebieg służby pełnionej w charakterze podchorążych, jak również związane z nią zobowiązania i uprawnienia materialne.

Art. 137. Kandydaci do szkół wojskowych, kształcących na oficerów zawodowych, przyjęci do tych szkół, jeżeli do czasu przyjęcia nie stawali przed komisją poborową w myśl ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym, są przedstawiani tej komisji przed zaliczeniem ich do stanu faktycznego uczniów takich szkół celem zaciągnięcia do wojska.

Art. 133. Podchorążowie rezerwy, zaliczeni do stanu faktycznego uczniów szkół wojskowych, kształcących na oficerów zawodowych, zachowują tytuł podchorążych rezerwy; w czasie służby w charakterze podchorążych, nie noszą jednak oni oznak podchorążych rezerwy i nie są tak tytułowani.

Utrata tytułu podchorążego rezerwy i stopnia wojskowego w czasie służby wojskowej, pełnionej w charakterze podchorążego, może nastąpić tylko w przypadkach, przewidzianych w art. 30, 31 i 46.

Art. 139. Uczniowie szkół wojskowych, kształcących na oficerów zawodowych, używają w czasie służby, pełnionej w charakterze podchorążego, obok stopnia wojskowego tytułu podchorążego.

Tytuł ten tracą podchorążowie w przypadkach, przewidzianych w art. 142.

Art. 140. Podchorążowie podczas pobytu w szkole nie mogą otrzymać zezwolenia na zawarcie związku małżeńskiego.

Art. 141. Podchorąży, który uczynił zadość wymaganiom szkolnym, uzyskuje nominację na podporucznika zawodowego w tym korpusie osobowym oficerów zawodowych, do którego przygotowuje ta szkoła, którą podchorąży ukończył.

Minister Spraw Wojskowych określa, dla jakich korpusów osobowych oficerów zawodowych przygotowują poszczególne szkoły.

Art. 142. Zobowiązanie do służby wojskowej w charakterze podchorążego gaśnie w przypadkach:

- a) osiągnięcia przez podchorążego stopnia podporucznika zawodowego;
- b) wyboru na posła lub senatora i przyjęcia mandatu;
- c) wydalenia z wojska na mocy wyroku sądowego;
- d) wykluczenia z wojska przez właściwego przełożonego w myśl ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym;
- e) wydalenia ze szkoły wojskowej, kształcącej na oficerów zawodowych;
- f) zwolnienia ze szkoły wojskowej, kształcącej na oficerów zawodowych.

W powyższych przypadkach uczniowie szkół kształcących na oficerów zawodowych zostają zwolnieni ze służby wojskowej, pełnionej w charakterze podchorążych.

Art. 143. Podchorąży, wybrany na posła lub na senatora, w razie przyjęcia mandatu zostaje przeniesiony do rezerwy, a czas spędzony w szkole zalicza się mu na poczet obowiązkowej służby czynnej.

W czasie sprawowania mandatu nie może on być powołany do służby wojskowej nawet w czasie mobilizacji, lub uzupełnienia wojska gdy bezpieczeństwo Państwa tego wymaga.

Do podchorążych, którzy w czasie przyjęcia do szkoły pełnili służbę podoficera zawodowego, stosują się odpowiednio postanowienia art. 105 i 113. Czas służby pełnionej w charakterze podchorążego zalicza się im na poczet złożonego zobowiązania do służby zawodowej przed przyjęciem do szkoły.

Art. 144. Wydalenie ze szkoły wojskowej, kształcącej na oficerów zawodowych, ma charakter karny i następuje:

- a) w przypadku skazania podchorążego na karę lub za czyny, z którymi w myśl ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym łączy się utrata prawa do odbywania skróconej czynnej służby wojskowej;
- b) w przypadku skazania sądowego, pociągającego za sobą degradację;
- c) na zasadzie orzeczenia komisji dyscyplinarnej, pociągającego za sobą degradację.

Art. 145. Wydalenie ze szkoły wojskowej, kształcącej na oficerów zawodowych, powoduje:

- a) utratę prawa do odbywania skróconej czynnej służby wojskowej;
- b) dla posiadających tytuł podchorążego rezerwy utratę tego tytułu;
- c) dla podoficerów zawodowych, rozwiązanie stosunku służbowego przed upływem terminu zobowiązania, złożonego przed wstąpieniem do szkoły.

Art. 146. Zwolnienie ze szkoły wojskowej, kształcącej na oficerów zawodowych, następuje:

- a) z powodu utraty obywatelstwa polskiego, lub zwolnienia od powszechnego obowiązku wojskowego z powodu ubiegania się o obce obywatelstwo;
- b) z powodu utraty wymaganej zdolności fizycznej, stwierdzonej orzeczeniem komisji wojskowo - lekarskiej;
- c) z powodu niedostatecznych postępów w nauce;
- d) z powodu stwierdzenia braku ogólnych kwalifikacyj na oficera zawodowego.

Zwolnienie może nastąpić na prośbę podchorążego, lub w razie jego niepełnoletności na prośbę jego prawnych zastępców, jeżeli interes służby na to pozwala.

Art. 147. Uczniowie szkół wojskowych, kształcących na oficerów zawodowych, przez czas służby pełnionej w charakterze podchorążych nie dopełniają obowiązku służby czynnej i ćwiczeń w rezerwie, przewidzianych w ustawie o powszechnym obowiązku wojskowym.

Czas służby wojskowej, pełnionej w charakterze podchorążych, zalicza się zwolnionym, w myśl art. 142 lit. a) i b) ze służby wojskowej, w stosunku: dzień za dzień na poczet obowiązkowej służby czynnej.

Art. 148. Uczniowie szkół wojskowych, kształcących na oficerów zawodowych, zwolnieni w myśl art. 142 lit. e) lub f) ze służby, pełnionej w charakterze podchorążych, są obowiązani do odbycia obowiązkowej służby czynnej lub służby w rezerwie albo w pospolitem ruszeniu w sposób określany przez Ministra Spraw Wojskowych.

Czas obowiązkowej służby czynnej, odbytej przed wstąpieniem do szkoły, zalicza się im w stosunku: dzień za dzień na poczet czasokresu obowiązkowej służby czynnej.

Czas służby wojskowej, pełnionej w charakterze podchorążych, może im być zaliczony w całości lub częściowo na poczet czasokresu tej służby, na warunkach i w sposób określanych przez Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 149. Uczniom szkół wojskowych, kształcących na oficerów zawodowych, zwolnionym w myśl art. 142 lit. f) ze służby pełnionej w charakterze podchorążych, może komendant szkoły zaliczyć wykształcenie nabyte za pułkową szkołą podoficerską, lub za szkołą podchorążych rezerwy, a to zależnie od długości czasu spędzonego w szkole

kształcącej na oficerów zawodowych i od wyników wyszkolenia, oraz nadać im tytuł podchorążych rezerwy, jeżeli po zwolnieniu ze szkoły nie są oni obowiązani do pełnienia nadal służby jako podoficerowie zawodowi.

Uczniom szkół wojskowych, kształcących na oficerów zawodowych, zwolnionym w myśl art. 142 lit. f) ze służby, pełnionej w charakterze podchorążych, przysługuje tytuł podchorążego rezerwy, jeżeli posiadali go przed wstąpieniem do szkoły.

Art. 150. Podoficerowie zawodowi nie dopełniają przez czas służby pełnionej w charakterze podchorążych zobowiązania do służby zawodowej, złożonego przed wstąpieniem do szkoły.

W przypadku zwolnienia ich w myśl art. 142 lit. f) ze służby, pełnionej w charakterze podchorążych, są oni zobowiązani do odsłużenia bezpośrednio po zwolnieniu pozostałego czasu zobowiązania do służby zawodowej. Czas służby, pełnionej w charakterze podchorążych, może im być w tym przypadku zaliczony w całości lub częściowo na poczet powyższego zobowiązania w sposób i na warunkach, określanych przez Ministra Spraw Wojskowych.

Czas służby, pełnionej w charakterze podchorążych, zalicza się podoficerom zawodowym na poczet wysługi emerytalnej oraz czasokresów niezbędnych do awansu.

Art. 151. Absolwenci szkół wojskowych, kształcących na oficerów zawodowych, obowiązani są do odsłużenia w wojskowej służbie zawodowej co najmniej trzykrotnego czasu pobytu ich w szkole, jako ekwiwalentu za koszty studjów.

Art. 152. W czasie mobilizacji, lub uzupełnienia wojska gdy bezpieczeństwo Państwa tego wymaga, podchorążowie pozostają nadal w służbie wojskowej i pełnią służbę w sposób wskazany przez Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 153. Postanowienia art. 49 i 50 mają odpowiednio zastosowanie do podchorążych.

Rozdział X.

Postanowienia przejściowe.

Art. 154. Podoficerowie zawodowi, którzy zobowiązali się do służby zawodowej na okresy czasu, obowiązujące przed wejściem w życie niniejszego rozporządzenia, mogą odnawiać na własną prośbę po upływie tych okresów czasu zobowiązania do dalszej służby zawodowej na taki okres czasu, by łącznie ze służbą zawodową dotychczasową, wliczając w to także służbę nadterminową, czasokres tej służby wynosił 14 lat.

Dalsze odnawianie zobowiązań następuje w myśl zasad, określonych w niniejszym rozporządzeniu.

Art. 155. Na prośbę podoficera zawodowego mogą przełożeni o uprawnieniach co najmniej dowódcy pułku (równorzędni) również przed upływem terminu dotychczasowego zobowiązania zezwalać

na odnawianie zobowiązań w myśl zasad, zawartych w art. 154.

Art. 156. Kandydaci na podoficerów zawodowych, nie posiadający cenzusu wykształcenia, określonego w art. 92, lit. d) mogą być do czasu określonego przez Ministra Spraw Wojskowych mianowani podoficerami zawodowymi, jeżeli posiadają cenzus wykształcenia w zakresie co najmniej 4 klas szkoły powszechnej, oraz jeżeli w zobowiązaniu do służby zawodowej zobowiążą się uzupełnić wykształcenie do cenzusu przewidzianego w powyższym artykule w ciągu pierwszych trzech lat służby zawodowej. W razie niewypełnienia powyższego warunku, podoficer zawodowy zostaje zwolniony ze służby, otrzymując należną odprawę.

W czasie przed uzupełnieniem wykształcenia w myśl ustępu pierwszego podoficer zawodowy nie może awansować na wyższy stopień.

Rozdział XI.

Postanowienia końcowe.

Art. 157. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Spraw Wojskowych.

Art. 158. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie po upływie trzech miesięcy od dnia ogłoszenia.

Równocześnie tracą moc obowiązującą:
ustawa z dnia 18 lipca 1924 r. o podstawowych obowiązkach i prawach szeregowych Wojska Polskiego (Dz. U. R. P. Nr. 72, poz. 698);

rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 kwietnia 1927 r. w sprawie zmian i uzupełnień niektórych postanowień ustawy z dnia 18 lipca 1924 r. o podstawowych obowiązkach i prawach szeregowych Wojska Polskiego (Dz. U. R. P. Nr. 39, poz. 347); oraz

ustawa z dnia 28 stycznia 1932 r. o zmianach i uzupełnieniach niektórych postanowień ustawy z dnia 18 lipca 1924 r. o podstawowych obowiązkach i prawach szeregowych Wojska Polskiego (Dz. U. R. P. Nr. 25, poz. 213).

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*
Prezes Rady Ministrów: *A. Prystor*
Minister Spraw Wewnętrznych: *Bronisław Pieracki*
Minister Spraw Zagranicznych: *August Zaleski*
Minister Spraw Wojskowych: *J. Piłsudski*
Minister Skarbu: *Wł. Zawadzki*
Minister Sprawiedliwości: *Czesław Michałowski*
Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego: *J. Jędrzejewicz*
Minister Rolnictwa i Reform Rolnych:
Sew. Ludkiewicz
Minister Przemysłu i Handlu: *Zarzycki*
Kierownik Ministerstwa Komunikacji: *M. Butkiewicz*
Minister Opieki Społecznej: *Hubicki*
Minister Poczty i Telegrafów: *Boerner*